

Aktivita v kostce

Žáci se seznamují se způsoby vzpomínání na holocaust. Namísto epických popisů historické skutečnosti se soustředí na individuální vzpomínku. Tématem je i vzpomínání samotné, paměť se v rámci této aktivity jeví jako cosi nesamozřejmého, křehkého a obtížně přístupného. Jakub Hein vzpomíná na to, jak se v Osvětimi nerozdělil o vodu. Individuální příběh je provázán následujícími aktivitami s příběhem antisemitismu v Evropě a v českých zemích od 30. do 50. let 20. století.

Didaktické cíle

Žáci rozvíjejí své sociální kompetence: toleranci, empatii, pochopení, sociální obratnost v komunikaci.

Žáci si uvědomují jedinečnost, nesamozřejmost a intimitu vzpomínání na minulost.

Žáci rozumí specifické podobě pamětnického vzpomínání na stresové situace.

Žáci rozumí, analyzují a hodnotí diskriminaci Židů ve čtyřicátých a padesátých letech 20. století.

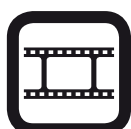
Žáci rozumí, analyzují a hodnotí vzpomínkovou praxi pamětníků holocaustu.

Časová náročnost

Příprava učitele: 20 min.

Práce ve vyučování: 35–40 min.

Seznam scén

F1.S0 Úvodní video

FS.3a Rozhovor s Jakubem Heinem

F1.S2 Komiks Osvětim

F1.S3b Rozhovor s Jakubem Heinem II

Další materiály

Další materiály jsou dostupné online na webu Dějepis ve 21. století:

<http://www.dejepis21.cz/vzpominani-na-holocaust>

Karikatura 1: Německá antisemitská propaganda určená Polákům (1942–1945, Studium Polski Podziemnej)

Karikatura 2: Nacistická antisemitská karikatura z roku 1938 (Giftplitz, antisemitská čítanka pro děti)

Karikatura 3: Kapitalismus a Židé (časopis Dikobraz, únor 1949)

Karikatura 4: Podání a stisknutí (časopis Dikobraz, leden 1952)

Filmová ukázka 1: Perzekuce (Protektor, r. Marek Najbrt, 2009), 3:10 min.

Metodické podněty

Cílem modelové hodiny není reprodukovat hrůzu holocaustu. Děs není didakticky produktivní. Cílem je ilustrovat postup diskriminace vůči Židům ze strany protektorátních a okupačních úřadů a přiblížit stresové situace, kterým museli Židé čelit. Důraz je postaven na rozbití binární opozice SS versus Židé, charakteristické pro konvenční způsoby reprezentace koncentračního tábora, a zobrazení i dalšího typu interakcí ve vztahu mezi vězni navzájem a problémů, které tyto vztahy s sebou nesly. Dalším neméně důležitým tématem, který prolíná všemi dialogy, jsou vzpomínkové praktiky ve vztahu k holocaustu. Cílem námětu je mj. pochopení a porozumění specifickým způsobům komunikace, který pamětníci praktikují, porozumění všem kontextům (sociálním, generačním, politickým, . . .), které tento způsob komunikace ovlivňují.

V úvodu aktivity vysvětlíme historické kořeny antisemitismu. První antisemitský plakát upozorňuje, že tento fenomén nemůže být zužován pouze na Německo. Nacistická karikatura pak slouží ke zpevnění závěrů získaných analýzou prvního obrazu a zároveň k připomenutí vražednosti nacistického antisemitismu.

Vlastní rozhovor s Heinem ilustruje důsledky antisemitismu ústícího v holocaust. Drsné a odmítavé vystupování Heina upozorňuje na skutečnost, že paměť není automaticky přístupná, ale je třeba ji neustále vydobývat, upozorňuje na traumatizující podobu vzpomínek. Ústřední Heinoва vzpomínka, vyjádřená formou komiksu Osvětím, upozorňuje na fakt, že život v táborech s sebou nesl neustálá etická dilemata. Heinovo vyprávění spojuje válečné události s poválečným vývojem, dotkne se i otázky antisemitismu v padesátých letech. Na tuto linku pak můžeme navázat rozborem karikatur z tohoto období. Téma komunistického antisemitismu má poukázat na skutečnost, že tento fenomén není ani zdaleka mrtvý, ale že je možné se s ním potkat i později, dokonce i dnes.

Navržený postup

Fáze 1 cca 10 minut

Vysvětlení kontextu.

- **kontext hry (Úvodní video):** Hráč pomáhá stěhovat babičku, přitom objevuje staré tajemství svého dědečka, který byl za války vězněn, jedním z pamětníků je i Jakub Hein, který pomáhal dědečkovi v Osvětimi.
 - **historický:** výklad geneze antisemitismu
 - Analýza karikatury 1 a 2
- Při jaké činnosti jsou Židé zobrazováni? Co je zřejmě záměrem autora?
Jaký obraz Židů předkládá čtenářům?
- Filmová ukázka 1 (Protektor): 0:46 min.
- Co se v ukázce děje, jaký výjev ukázka zachycuje? Jak si ukázku vykládáte?
Co chtěl podle vás autor sdělit? Rozdat pracovní listy 1 a 2.

Fáze 2 15 minut

Žáci sledují rozhovor s Heinem a kladou mu otázky.

- Dle našeho uvážení pracují ve skupinách, nebo individuálně.
Můžeme je instruovat obecnými úkoly:
- Sledujte, jakým způsobem pamětník vzpomíná na koncentrační tábor.
 - Všimněte si proměn postavení Židů od třicátých do padesátých let 20. století.
- Během rozhovoru s Heinem si žáci dělají poznámky do pracovních listů (nezapomeneme upozornit na pracovní list 2 věnovaný krabici).
Pozor – je důležité dojít k otázce „Jak se něco takového mohlo stát?“

Fáze 3 10–15 minut

Žáci prezentují své závěry.

- Z těchto závěrů by v ideálním případě měly vzejít nové otázky.
Diskusi o podobách antisemitismu můžeme podpořit analýzou antisemitských karikatur z padesátých let.